

Sygn. akt III AUa 795/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2013 r. w Szczecinie

sprawy (...) Spółki Akcyjnej w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanych J. K., B. K., R. K. (1), K. K., R. K. (2) i D. K.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji płatnika składek i organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 lipca 2012 r. sygn. akt VII U 1138/11

1. oddała apelacje,
2. znosi wzajemnie między stronami koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 795/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe J. K., podlegającego tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wyniosła: w kwietniu 2004 r. – 1.273,40 zł, w październiku 2004 r. – 1.468,40 zł, w grudniu 2004 r. – 1.471,90 zł, w marcu 2005 r. – 1.069,40 zł, w grudniu 2005 r. – 2.822,90 zł.

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe D. K., podlegającego tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wyniosła w październiku 2004 r. – 1.285,30 zł.

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe R. K. (2), podlegającego tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wyniosła: w grudniu 2006 r. – 1.482,09 zł, w marcu 2007 r. – 1.716,84 zł, w czerwcu 2007 r. – 1.081,77 zł.

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe K. K., podlegającego tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wyniosła: w kwietniu 2004 r. – 1.698,54 zł, w październiku 2004 r. – 2.248,29 zł, w grudniu 2004 r. – 1.784,11 zł, w marcu 2005 r. – 1.507,29 zł, w grudniu 2005 r. – 1.401,39 zł, w kwietniu 2006 r. – 1.427,92 zł, w czerwcu 2006 r. – 1.758,04 zł, w grudniu 2006 r. – 2.121,46 zł, w marcu 2007 r. – 1.552,61 zł, w maju 2007 r. – 2.802,62 zł, w czerwcu 2007 r. – 1.464,40 zł, w grudniu 2007 r. – 2.175,07 zł, w marcu 2008 r. – 1.877,44 zł, w czerwcu 2008 r. – 1.672,03 zł, w grudniu 2008 r. – 1.804,07 zł, w kwietniu 2009 r. – 1.520,00 zł, w grudniu 2009 r. – 996,67 zł, w kwietniu 2010 r. – 1.853,84 zł, w czerwcu 2010 r. – 1.333,49 zł.

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe R. K. (1), podlegającego tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wyniosła: w kwietniu 2004 r. – 1.608,51 zł, w październiku 2004 r. – 1.968,23 zł, w grudniu 2004 r. – 1.724,46 zł, w marcu 2005 r. – 1.448,22 zł, w grudniu 2005 r. – 1.868,13 zł, w kwietniu 2006 r. – 2.109,79 zł, w czerwcu 2006 r. – 1.949,96 zł, w grudniu 2006 r. – 2.135,12 zł, w marcu 2007 r. – 1.938,88 zł, w maju 2007 r. – 3.075,00 zł, w czerwcu 2007 r. – 2.100,14 zł, w grudniu 2007 r. – 2.221,80 zł, w marcu 2008 r. – 2.248,12 zł, w czerwcu 2008 r. – 1.540,03 zł, w grudniu 2008 r. – 2.659,17 zł, w kwietniu 2009 r. – 1.487,86 zł, w grudniu 2009 r. – 2.117,64 zł, w kwietniu 2010 r. – 2.345,96 zł, w czerwcu 2010 r. – 2.429,80 zł.

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe B. K., podlegającej tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wyniosła: w kwietniu 2004 r. – 1.347,18 zł, w październiku 2004 r. – 1.728,13 zł, w grudniu 2004 r. – 1.335,04 zł, w marcu 2005 r. – 1.308,19 zł, w grudniu 2005 r. – 1.873,95 zł, w kwietniu 2006 r. – 1.614,09 zł, w czerwcu 2006 r. – 1.859,03 zł, w grudniu 2006 r. – 2.248,10 zł, w marcu 2007 r. – 1.840,45 zł, w maju 2007 r. – 2.999,86 zł, w czerwcu 2007 r. – 1.800,88 zł, w grudniu 2007 r. – 370,00 zł, w marcu 2008 r. – 1.922,34 zł, w czerwcu 2008 r. – 1.719,64 zł, w grudniu 2008 r. – 1.875,71 zł, w kwietniu 2009 r. – 1.818,10 zł. W grudniu 2009 r. – 2.343,94 zł, w kwietniu 2010 r. – 1.493,99 zł, w czerwcu 2010 r. – 1.551,57 zł,

W uzasadnieniach powyższych decyzji organ rentowy wskazał, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników stanowi przychód w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Następnie odwołał się do brzmienia art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (t. j. Dz. U. 2012.592), zgodnie z którym dysponowanie środkami przeznaczonymi na działalność socjalną odbywać się powinno według kryterium socjalnego tzn. przyznanie świadczeń uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. W ocenie organu rentowego świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tej zasady nie mogą być oceniane jako świadczenia socjalne. Dalej wskazał, iż w trakcie kontroli płatnik nie przedstawił żadnych dowodów, z których wynikałoby, iż przyznając świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych kierował się kryterium socjalnym. Dlatego też od przychodu wskazanego w zaskarżonych decyzjach, płatnik składek jest dodatkowo zobowiązany naliczyć składki na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy, przy czym nie określono podstawy wymiaru tych składek.

Płatnik odwołał się od wszystkich ww. decyzji wnosząc o ich zmianę poprzez orzeczenie, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe, jak również na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy: B. K., J. K., D. K., R. K. (2), R. K. (1) i K. K. stanowią kwoty dotychczas deklarowane przez (...) S.A.

Jednocześnie odwołujący wniósł o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. Dalej odwołujący podniósł zarzut naruszenia § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez jego błędne niezastosowanie. Dodatkowo wskazał, że organ rentowy wydając zakwestionowane decyzje oparł się na błędnych ustaleniach faktycznych i wadliwej wykładni art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Według płatnika rozdysponowanie bonów towarowych przy uwzględnieniu samego kryterium dochodowego jest wystarczające. Odwołujący powołał się także na stanowisko doktryny, zgodnie z którym kryterium dochodowe – mimo nie wymienienia go wprost w ww. ustawie – zawiera się w pojęciu „sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej”. W dalszej części odwołujący zasygnalizował, iż sytuacja materialna wszystkich pracowników płatnika (poza członkami zarządu) była porównywalna, ponieważ otrzymywali wynagrodzenie w zbliżonej wysokości. Poza tym wskazał, iż nie jest prawdą, że płatnik pomijał sytuację życiową i rodzinną tych osób, gdyż wiedzę w tym zakresie czerpał z dokumentacji pracowniczej oraz ogólnej wiedzy – pracownicy mieszkają w bardzo małej miejscowości, wobec czego powszechnie wiadomym jest kto ma jaką sytuację życiową, rodzinną, czy materialną. Odnosząc się natomiast do świadczeń przyznanych w związku z imprezą integracyjną Dzień Pracownika R. wskazał, iż na płatniku nie ciążył obowiązek szczegółowej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, ponieważ spółka była uprawniona do wypłaty tych okolicznościowych świadczeń na zasadzie powszechnej dostępności na równych zasadach, co wynika m.in. z najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego (wyrok z 23 października 2008 r., II PK 74/08).

Odpowiadając na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując argumentację jak w zaskarżonych decyzjach. Podkreślił przy tym, że różnicowanie wypłaty świadczeń z ZFŚS jedynie z uwagi na wysokość zarobków otrzymywanych przez pracownika spółki było niewystarczające. Według organu rentowego powyższe kryterium nie odzwierciedla w pełni faktycznej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu.

Postanowieniami z dnia 24 sierpnia 2011 r. Sąd połączył sprawy ze wszystkich powyższych odwołań do wspólnego rozpoznania i wyrokowania. Tego samego dnia Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych: B. K., J. K., D. K., R. K. (2), R. K. (1) i K. K..

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 2 lipca 2012 r.:

I. oddalił odwołanie dotyczące decyzji z dnia 28 kwietnia 2011 roku nr (...),

II. oddalił odwołanie dotyczące decyzji z dnia 28 kwietnia 2011 roku nr (...),

III. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2011 roku nr (...) w ten sposób, iż ustalił, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanego R. K. (2) nie stanowi wartość bonów towarowych za: grudzień 2006, marzec 2007 oraz wartość bonu towarowego wypłaconego z okazji (...) S.A za miesiąc czerwiec 2007 sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego u płatnika,

IV. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2011 roku nr (...) w ten sposób, iż ustalił, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanego K. K. nie stanowi wartość bonów towarowych za: grudzień 2006, marzec 2007, grudzień 2007, marzec 2008, grudzień 2008, kwiecień 2009, grudzień 2009, kwiecień 2010 oraz wartość bonów towarowych wypłaconych z okazji Dnia Pracownika R.za miesiące: czerwiec 2006, czerwiec 2007, czerwiec 2008, czerwiec 2010 sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego u płatnika,

V. w pozostałym zakresie dotyczącym decyzji nr (...) oddalił odwołanie,

VI. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2011 roku nr (...) w ten sposób, iż ustalił, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanego R. K. (1) nie stanowi wartość bonów towarowych za: grudzień 2006, marzec 2007, grudzień 2007, marzec 2008, grudzień 2008, kwiecień 2009, grudzień

2009, kwiecień 2010 oraz wartość bonów towarowych wypłaconych z okazji Dnia Pracownika R. za miesiące: czerwiec 2006, czerwiec 2007, czerwiec 2008, czerwiec 2010 sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego u płatnika,

VII. w pozostałym zakresie dotyczącym decyzji nr (...) oddalił odwołanie,

VIII. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2011 roku nr (...) w ten sposób, iż ustalił, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanej B. K. nie stanowi wartość bonów towarowych za: grudzień 2006, marzec 2007, grudzień 2007, marzec 2008, grudzień 2008, kwiecień 2009, grudzień 2009, kwiecień 2010 oraz wartość bonów towarowych wypłaconych z okazji Dnia Pracownika R. za miesiące: czerwiec 2006, czerwiec 2007, czerwiec 2008, czerwiec 2010 sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego u płatnika,

IX. w pozostałym zakresie dotyczącym decyzji nr (...) oddalił odwołanie,

Nadto zasądził od ubezpieczonego (...) Spółki Akcyjnej w R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a w pozostałym zakresie odstąpił od obciążenia ubezpieczonego (...) Spółki Akcyjnej w R. kosztami procesu.

W ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, iż w spółce akcyjnej (...) w R. utworzono Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych R. na podstawie Regulaminu funduszu świadczeń socjalnych. Początkowo wszystkie świadczenia z ZFŚŚ były wypłacane w oparciu o powyższy dokument, jednak z czasem płatnik rozpoczął tworzyć odrębne regulaminy dotyczące wypłaty określonych świadczeń. Płatnik sporządzał także preliminarz wydatków na dany rok, określający z góry wysokość kwot przeznaczonych na pożyczki, remonty mieszkań, zapomogi, świadczenia okazjonalne, imprezy integracyjne itp. Powyższy preliminarz był uzgadniany ze związkami zawodowymi.

Stosownie do treści § 4 Regulaminu funduszu świadczeń socjalnych, środki z funduszu mogły być przeznaczane na finansowanie:

- krajowych wczasów pracowniczych oraz wczasów profilaktyczno-leczniczych organizowanych lub zakupionych indywidualnie, jeżeli pobyt na tych wczasach został potwierdzony rachunkiem lub innym dokumentem wystawionym przez instytucję lub osobę fizyczną uprawnioną do świadczenia usług turystycznych i wypoczynku wczasowego,
- krajowego wypoczynku dzieci i młodzieży, organizowanego w formie kolonii wypoczynkowych lub zdrowotnych,
- krajowych kolonii letnich i obozów organizowanych dla młodzieży,
- działalności kulturalno-oświatowej, w postaci imprez kulturalnych, artystycznych i rozrywkowych oraz zakupu biletów na te imprezy,
- imprez sportowych, uczestnictwa w różnych formach rekreacji ruchowej, czynnego udziału w masowych imprezach sportowych, zakupu biletów wstępu na imprezy sportowe,
- wypoczynku w dni wolne od pracy w formie turystyki grupowej (złoty, rajdy itp.),
- imprez okolicznościowych wraz z zakupem symbolicznych upominków i organizację skromnych poczęstunków,
- pomocy rzeczowej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zapomóg pieniężnych udzielonych w wypadkach losowych,
- uzupełnienie wkładu na mieszkanie spółdzielcze przysługujące na warunkach lokatorskiego prawa do lokalu,
- uzupełnienie wkładu własnego na budowę domu jednorodzinnego bądź lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość,

- kaucje i dopłaty związane z uzyskaniem i zamianą mieszkań będących w dyspozycji samorządów terenowych,
- remonty i modernizacje mieszkań, domów jednorodzinnych stanowiących odrębną nieruchomość.

Ponadto w § 5 cytowanego Regulaminu przewidziano, że do korzystania ze świadczeń z funduszu uprawnieni są: pracownicy zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy, pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy (w przypadku zatrudnienia w więcej niż jednym zakładzie pracy świadczenie przysługuje we wszystkich zatrudniających pracownika zakładach pracy), pracownicy młodociani z którymi zakład pracy zawarł umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, pracownicy przebywający na urloпах wychowawczych, emeryci i renciści będący byłymi pracownikami zakładu pracy, członkowie rodzin wszystkich ww. osób oraz członkowie rodzin pracowników zmarłych w czasie zatrudnienia, a także członkowie rodzin po zmarłych byłych pracownikach – emerytach i rencistach.

Zgodnie z Regulaminem przyznawania okresowego jednorazowego świadczenia, obowiązującym w spółce (...) od 12 grudnia 2001 r., jedynymi kryteriami wypłaty świadczeń z ZFŚS był wymiar czasu pracy oraz okres zatrudnienia. Przy czym przyjęto w nim, że świadczenia socjalne w ogóle nie przysługują: członkom Rady Nadzorczej, członkom Zarządu i byłym członkom Zarządu pobierającym wynagrodzenie przysługujące w okresie wypowiedzenia.

Dopiero od grudnia 2006 roku tj. od wydania kolejnego Regulaminu pracodawca uzależnił rozdzielanie świadczeń socjalnych z okazji Świąt Wielkanocnych oraz Świąt Bożego Narodzenia od kryterium wysokości średniego wynagrodzenia pracowników z trzech ostatnich miesięcy. W każdym z następných Regulaminów (obowiązujących do końca okresów objętych zaskarżonymi decyzjami) przyjęto analogiczne kryterium odnośnie wypłaty ww. świadczeń, z tym, że niekiedy ostatnie wynagrodzenie pracownika obliczano nie z trzech lecz z dwóch ostatnich miesięcy. Wysokość bonów zależała od tego, w których „widelkach” pracownik się mieścił - zasadą było, że osoby zarabiające najmniej otrzymywały najwyższe bonusy. W Regulaminach z dnia 8 grudnia 2006 r. i 1 kwietnia 2009 r. przewidziano, iż pracownicy mieszczący się w górnych „widelkach” tj. zarabiający najwięcej, w ogóle nie otrzymują świątecznych bonów towarowych.

Wysokość owych „widelków” określana była kwotowo albo procentowo każdorazowo w kolejnych Regulaminach i tak zgodnie z Regulaminem z dnia:

- 8 grudnia 2006 r. - świadczenia z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia przysługiwały pracownikom z wynagrodzeniem średnim z 3 ostatnich miesięcy do wysokości:

- a) do 0,5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę - 120% kwoty bazowej,
- b) 1-go przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę - 100% kwoty bazowej,
- c) 1.01–1,5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę - 80% kwoty bazowej,
- d) 1,5–2,0 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę - 60% kwoty bazowej,
- e) powyżej 2,01 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę – 0% kwoty bazowej,

- 10 grudnia 2007 r. oraz z 10 marca 2008 r. – świadczenia z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia przysługiwały pracownikom z wynagrodzeniem średnim z 3 miesięcy do wysokości:

- a) do 0,4 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę – 120% kwoty bazowej,

b) 0,41-1,0 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę – 100 % kwoty bazowej,

c) 1,01-1,5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę – 90% kwoty bazowej,

d) 1,51-2,0 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę – 80% kwoty bazowej,

e) powyżej 2,01 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku poprzedzającego kwartał wypłatę – 60% kwoty bazowej,

- 1 kwietnia 2009 r. – świadczenie z okazji Świąt Wielkanocnych w 2009 r. wynosiło:

a) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od stycznia do lutego 2009 r. do 1.500 zł – 200 zł,

b) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od stycznia do lutego 2009 powyżej 1.500 zł do 2.000 zł – 150 zł,

c) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od stycznia do lutego 2009 r. powyżej 2.000 zł do 2.500 zł – 100 zł,

d) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od stycznia do lutego 2009 r. powyżej 2.500 zł – 0 zł,

- 26 listopada 2009 r. – świadczenie z okazji Bożego Narodzenia w 2009 r. wynosiło:

a) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od sierpnia do października 2009 r. do 2.000 zł – 320 zł,

b) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od sierpnia do października 2009 r. od 2.001 zł do 3.000 zł – 260 zł,

c) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od sierpnia do października 2009 r. powyżej 3.000 zł – 200 zł,

- 22 marca 2010 r. – świadczenie z okazji Świąt Wielkanocnych w 2010 r. wyniosło:

a) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od grudnia 2009 r. do lutego 2010 r. do 2.000 zł – 220 zł,

b) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od grudnia 2009 r. do lutego 2010 r. od 2.001 zł do 3.000 zł – 190 zł,

c) dla pracowników o średnim wynagrodzeniu brutto za miesiące od grudnia 2009 r. do lutego 2010 r. powyżej 3.000 zł – 170 zł.

W latach 2004-2010 odwołujący się przyznał pracownikom boni z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych. Łączna wysokość wypłaconych bonów towarowych wyniosła kolejno: w kwietniu 2004 r. – 12.340,00 zł, w październiku 2004 r. – 20.552,30 zł, w grudniu 2004 r. - 23.949,30 zł, w marcu 2005 r. – 11.723,00 zł, w grudniu 2005 r. – 23.702,40 zł, w kwietniu 2006 r. – 11.439,00 zł, w grudniu 2006 r. – 45.637,00 zł, w marcu 2007 r. – 23.210,00 zł, w grudniu 2007 r. – 36.821,00 zł, w marcu 2008 r. – 25.437,00 zł, w grudniu 2008 r. – 61.887,00 zł, w kwietniu 2009 r. – 14.701,00 zł, w grudniu 2009 r. – 29.794,00 zł, w kwietniu 2010 r. – 19.973,00 zł

Płatnik w: czerwcu 2006 r., czerwcu 2007 r., czerwcu 2008 r. i czerwcu 2010 r. przyznał pracownikom świadczenia z okazji Dnia Pracownika R.. Były one przeznaczane na zakup produktów do konsumpcji. Wysokość wypłaty przedmiotowego świadczenia była niezależna od wysokości zarobków pracowników.

Jednorazowa wypłata z ZFŚS kwoty po 1.234 zł w maju 2007 r. wiązała się z prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną. Po zmianie stosunków własnościowych na koncie ZFŚS płatnika znalazła się znaczna suma, którą zarząd spółki zdecydował się rozdzielić pomiędzy wszystkich ówczesznie zatrudnionych pracowników. Każdy z nich otrzymał świadczenie w takiej samej kwocie.

W latach 2004-2005 roku płatnik przyznał J. K. bony ze środków ZFŚS w następującej wysokości: w kwietniu 2004 r. – 123,40 zł, w październiku 2004 r. – 123,40 zł, w grudniu 2004 r. – 246,90 zł, w marcu 2005 r. – 123,40 zł, w grudniu 2005 r. – 246,90 zł. Płatnik R. S.A. nie doliczył wartości powyższych świadczeń do przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

W październiku 2004 r. płatnik przyznał D. K. bon ze środków ZFŚS w wysokości 61,80 zł. Płatnik R. S.A. nie doliczył wartości powyższego świadczenia do przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

W latach 2006-2007 płatnik przyznał R. K. (2) bony ze środków ZFŚS w następującej wysokości: w grudniu 2006 r. – 592,00 zł, w marcu 2007 r. – 296,00 zł. Ponadto ww. ubezpieczony otrzymał w czerwcu 2006 r., czerwcu 2007 r. szczególne bony z okazji Dnia Pracownika R. w kwocie 123,00 zł. Płatnik R. S.A. nie doliczył wartości powyższych świadczeń do przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

W latach 2004-2010 płatnik przyznał K. K. bony ze środków ZFŚS w następującej wysokości: w kwietniu 2004 r. – 123,40 zł, w październiku 2004 r. – 246,90 zł, w grudniu 2004 r. – 246,90 zł, w marcu 2005 r. – 123,40 zł, w grudniu 2005 r. – 246,90 zł, w kwietniu 2006 r. – 123,00 zł, w grudniu 2006 r. – 494,00 zł, w marcu 2007 r. – 247,00 zł, w grudniu 2007 r. – 370,00 zł, w marcu 2008 r. – 247,00 zł, w grudniu 2008 r. – 617,00 zł, w kwietniu 2009 r. – 244,00 zł, w grudniu 2009 r. – 390,00 zł, w kwietniu 2010 r. – 268,00 zł. Ponadto ww. ubezpieczony otrzymał w: czerwcu 2006 r., czerwcu 2007 r., czerwcu 2008 r. szczególne bony z okazji Dnia Pracownika R. kolejno w kwotach: 148,00 zł, 123,00 zł, 123,00 zł. Z tej samej okazji wypłacono w czerwcu 2010 r. świadczenie w gotówce w wysokości 61,00 zł. W maju 2007 r. K. K. otrzymał również kwotę 1.234,00 zł z zaległego nie wypłaconego Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Płatnik R. S.A. nie doliczył wartości powyższych świadczeń do przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

W latach 2004-2010 płatnik przyznał R. K. (1) bony ze środków ZFŚS w następującej wysokości: w kwietniu 2004 r. – 123,40 zł, w październiku 2004 r. – 123,40 zł, w grudniu 2004 r. – 246,90 zł, w marcu 2005 r. – 123,40 zł, w grudniu 2005 r. – 246,90 zł, w kwietniu 2006 r. – 123,00 zł, w grudniu 2006 r. – 296,00 zł, w marcu 2007 r. – 148,00 zł, w grudniu 2007 r. – 296,00 zł, w marcu 2008 r. – 198,00 zł, w grudniu 2008 r. – 617,00 zł, w kwietniu 2009 r. – 122,00 zł, w grudniu 2009 r. - 317,00 zł, w kwietniu 2010 r. – 232,00 zł. Ponadto ww. ubezpieczony otrzymał w: czerwcu 2006 r., czerwcu 2007 r., czerwcu 2008 r. szczególne bony z okazji Dnia Pracownika R. kolejno w kwotach: 111,00 zł, 123,00 zł, 123,00 zł. Z tej samej okazji wypłacono w czerwcu 2010 r. świadczenie w gotówce w wysokości 61,00 zł. W maju 2007 r. R. K. (1) otrzymał również kwotę 1.234,00 zł z zaległego nie wypłaconego Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Płatnik R. S.A. nie doliczył wartości powyższych świadczeń do przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

W latach 2004-2010 płatnik przyznał B. K. bony ze środków ZFŚS w następującej wysokości: w kwietniu 2004 r. – 123,40 zł, w październiku 2004 r. – 246,90 zł, w grudniu 2004 r. – 246,90 zł, w marcu 2005 r. – 123,40 zł, w grudniu 2005 r. – 246,90 zł, w kwietniu 2006 r. – 123,00 zł, w grudniu 2006 r. – 494,00 zł, w marcu 2007 r. – 247,00 zł, w grudniu 2007 r. – 370,00 zł, w marcu 2008 r. – 247,00 zł, w grudniu 2008 r. – 617,00 zł, w kwietniu 2009 r. – 183,00 zł, w grudniu 2009 r. - 390,00 zł, w kwietniu 2010 r. – 268,00 zł. Ponadto ww. ubezpieczona otrzymała w: czerwcu 2006 r., czerwcu 2007 r., czerwcu 2008 r. szczególne bony z okazji Dnia Pracownika R. kolejno w kwotach: 148,00 zł,

123,00 zł, 123,00 zł. Z tej samej okazji wypłacono w czerwcu 2010 r. świadczenie w gotówce w wysokości 61,00 zł. W maju 2007 r. B. K. otrzymał również kwotę 1.234,00 zł z zaległego nie wypłaconego Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Płatnik R. S.A. nie doliczył wartości powyższych świadczeń do przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

W okresach objętych zaskarżonymi decyzjami:

- B. K. pozostawała w związku małżeńskim (mąż pracował zawodowo), nie miała na utrzymaniu dzieci,
- R. K. (1) pozostawał w związku małżeńskim (żona pracowała zawodowo) oraz miał na utrzymaniu dwójkę dzieci,
- K. K., J. K. i D. K. nie pozostawali w związkach małżeńskich i nie mieli na utrzymaniu dzieci,
- R. K. (2) pozostawał w związku małżeńskim (żona nie pracowała zawodowo) oraz miał na utrzymaniu dwójkę dzieci.

W okresie spornym zarobki zdecydowanej większości pracowników (...) S.A. były porównywalne i dość niskie (przeciętnie w latach 2008-2009 wynosiło 1.600-1700 zł). Jedynie wynagrodzenie nielicznych osób np. członków zarządu spółki odbiegało od zarobków pozostałych. Miejscowość, w której znajduje się siedziba płatnika jest niewielka (mieszka w niej niespełna 3.000 osób), w związku z czym pracodawca orientował się w jakiej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej znajdował się dany pracownik. Płatnik wiedział ile dany pracownik miał dzieci, ponieważ otrzymywały one paczki świąteczne ze słodyczami. Ponadto w przedsiębiorstwie często pracowały całe rodziny.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie płatnika zasługuje na uwzględnienie ale tylko w części. W niniejszej sprawie zadaniem Sądu było ustalenie, czy przekazane przez płatnika J. K., D. K., R. K. (2), K. K., R. K. (1) i B. K. świadczenia ze środków ZFŚS stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Sąd merita wskazał, że zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009 Nr 205, poz. 1585 ze zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Definicja przychodu została zawarta w art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym przez to pojęcie należy rozumieć przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy. Przychodami są więc otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, t.j. Dz. U. 2010 Nr 51, poz. 307 ze zm.). Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że na podstawie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 Nr 161, poz. 1106 ze zm.) z podstawy wymiaru składek wyłączono świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Żadna ze stron nie kwestionowała tego, że w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami płatnik (...) S.A. w R., w oparciu o środki

zgrupowane w Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych, wydawał swoim pracownikom nieodpłatnie świąteczne bony towarowe, bony oraz świadczenie w gotówce z okazji Dnia Pracownika (...), a także dokonał wypłat w maju 2007 r. z zaległego nie wypłaconego ZFŚS. Spornym pozostawało, czy ww. świadczenia miały charakter pomocy socjalnej udzielanej pracownikom, czy też były może dodatkowym ich przychodem wynikającym ze stosunku pracy, a co za tym idzie stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Dalej Sąd pierwszej instancji wskazał, że rozstrzygnięcie owej kwestii wymagało przeanalizowania przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz. U. 2012.592) oraz dokonania oceny, czy płatnik prawidłowo realizował jej postanowienia. Ustawa ta w art. 2 ust. 1 pkt 1 definiuje działalność socjalną, wskazując, że należy pod tym pojęciem rozumieć usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Posiłkując się więc wyłącznie tą definicją (w oderwaniu od pozostałych przepisów ustawy) hipotetycznie można byłoby uznać, że wydawanie bonów świątecznym pracownikom, czy wypłata świadczeń z zaległego niewypłaconego ZFŚS stanowi formę udzielania pomocy materialno-rzeczowej, o jakiej mowa w tym przepisie. Założenie takie byłoby jednak niewłaściwe, ponieważ pomijałoby wyrażoną w art. 8 ust. 1 tej ustawy zasadę dysponowania środkami funduszu. Zgodnie z nią przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Pogląd taki znajduje bowiem oparcie w treści art. 8 ust. 2, w myśl którego w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych pracodawca określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu z uwzględnieniem ust. 1 i zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego i w aktach sprawy, a także posiłkowo w oparciu o zeznania przesłuchanych w sprawie w charakterze świadków: E. T., R. B., H. K., W. G., A. K. i M. S.. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zeznania świadków były zaś spójne i logiczne, w związku z czym Sąd dał im wiarę w zakresie w jakim były one zgodne z pozostałym materiałem dowodowym. Jednocześnie sąd wyjaśnił, iż pominął dowód z przesłuchania zainteresowanych, ponieważ osoby te mimo prawidłowego wezwania, nie stawily się na rozprawie bez usprawiedliwienia. Przy rozstrzygnięciu spornej kwestii zasadnicze znaczenie miała zasada rozkładu ciężaru dowodu wyrażona w art. 6 k.c., zgodnie z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. W związku z czym to osoba powołująca się na przysługujące jej prawo, dochodząca czegoś od innej osoby, obowiązana jest udowodnić okoliczności faktyczne uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, a więc neguje uprawnienie żądającego, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądającemu nie przysługuje (Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza, część ogólna. Stanisław Dmowski i Stanisław Rudnicki, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005 r., Wydanie 6). Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, skoro płatnik zaprzeczał twierdzeniom organu rentowego winien zatem wskazać okoliczności i fakty na podstawie których możliwym byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych z jego stanowiskiem prezentowanym w odwołaniach.

Zdaniem Sądu Okręgowego spółka (...) takiemu obowiązkowi nie sprostała: odnośnie wypłaty świątecznych bonów towarowych wydawanych do kwietnia 2006 roku (włącznie) oraz co do wypłaty w maju 2007 r. z zaległego nie wypłaconego ZFŚS. Płatnik nie zdołał bowiem wykazać, że przyznając owe świadczenia kierował się kryteriami wskazanymi w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Oceniając zgromadzony materiał dowodowy sąd w pierwszej kolejności zwrócił uwagę, iż jeżeli chodzi o bony świąteczne wydawane do kwietnia 2006 r. to nie mogło być mowy o uzależnieniu przyznania prawa do tych świadczeń od sytuacji socjalnej danego pracownika, skoro płatnik przyznając te bony kierował się jedynie kryterium czasu pracy oraz okresem jej świadczenia. Brak dowodów na to by owe świadczenia były różnicowane w zależności choćby od zarobków określonej osoby.

Ustawodawca jednoznacznie wskazał jakie kryteria socjalne powinny decydować o przyznaniu, czy o wysokości świadczeń tj. sytuacja życiowa, rodzinna i materialna. Do żadnej z wymienionych kategorii nie można zaliczyć np. stażu lub wymiaru czasu pracy u danego pracodawcy. Nie mogą więc one wpływać ani na przyznanie, ani na wysokość świadczenia. O ile w realiach niniejszej sprawy możliwym byłoby przyjęcie, że pracodawca znał sytuację życiową i rodzinną pracowników, o tyle niemożliwym okazało się stwierdzić, iż przyznając świąteczne bony kierował się sytuacją materialną podwładnych. Oznacza to, że płatnik wydatkował te środki z ZFŚS bez uwzględnienia kryterium socjalnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 sierpnia 2005 r. I PK 12/05). Tym samym organ rentowy zasadnie przyjął, iż równowartość bonów wypłaconych do kwietnia 2006 r. winna zostać zadeklarowana przez płatnika do składek na ubezpieczenia. Z kolei jeśli chodzi o świadczenia z okazji świąt Bożego Narodzenia i świąt Wielkiej Nocy poczynawszy od grudnia 2006 r. spółka (...) rozpoczęła uzależnianie ich przyznawania od wysokości zarobków pracowników. Płatnik wypłacał każdorazowo świąteczne bony w oparciu o szczegółowe regulaminy określające kwotowo albo procentowo wysokość „widełek”, od których uzależnione było w jakiej wysokości pracownikowi zostanie wypłacone świadczenie. Zasadą było, że osoby zarabiające najmniej tj. mieszczące się w dolnych „widełkach” uzyskiwały bony w najwyższej wysokości. Co więcej w regulaminach z 8 grudnia 2006 r. oraz z 1 kwietnia 2009 r. przewidziano dodatkowo, że osoby o najwyższych wynagrodzeniach w ogóle nie posiadają uprawnień do otrzymania tych bonów. Nie umknęło uwadze Sądu Okręgowego, że zarobki przeważającej ilości pracowników były bardzo niskie, kształtowały się na poziomie znacznie odbiegającym od przeciętnego krajowego wynagrodzenia. W związku z czym można by pokusić się o założenie, że sytuacja materialna zdecydowanej większości pracowników (...) wskazywałaby na to, iż winni otrzymać pomoc socjalną z ZFŚS. Jedynie nieliczne osoby np. członkowie zarządu spółki uzyskiwały wyższe zarobki. Poza tym, jak wynika z zeznań wszystkich osób przesłuchanych w toku postępowania, pracodawca przyznając bony doskonale orientował się w jakiej sytuacji życiowej i rodzinnej znajdowała się konkretna osoba, ponieważ miejscowość w której mieściła się siedziba spółki jest niewielka, zamieszkuje w niej niespełna 3.000 osób. Zdaniem świadków płatnik znał strukturę rodzinną pracowników choćby z tego faktu, że w spółce często pracowały całe rodziny. Z wyjaśnień E. T. dodatkowo wynika, że odwołujący posiadał dokładne informacje o liczbie dzieci danego pracownika, ponieważ otrzymywały one paczki świąteczne ze słodyczami. Ponadto z pewnością częściowe informacje o stanie rodzinnym wynikały poniekąd z akt osobowych pracownika, czy ze zgłoszeń do ubezpieczenia społecznego.

Sąd meriti zaakcentował, że w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie określono w jaki sposób osoba ubiegająca się o świadczenie ma udokumentować spełnienie kryteriów socjalnych. W ocenie Sądu informacje o stanie socjalnym pracowników zebrane przez płatnika w powyższy sposób były wystarczające do uznania wypłaty świadczeń z ZFŚS za zgodne z przepisami ww. ustawy. Na marginesie sąd zaznaczył, iż przyznawanie bonów świątecznych na zasadach analogicznych do panujących u płatnika jest utrwaloną praktyką w zdecydowanej większości zakładów pracy. Pracodawcy różnicują bowiem zazwyczaj ich wysokość głównie w zależności zarobków pracownika, które otrzymuje u konkretnego pracodawcy. Biorąc pod uwagę wszystko powyższe, Sąd doszedł do przekonania, że wypłata bonów świątecznych poczynawszy od grudnia 2006 r. była zależna od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Bonów tych nie można więc traktować jako przychodu w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek. Dalej Sąd wskazał, iż jednorazowa wypłata w maju 2007 r. z zaległego niewypłaconego ZFŚS każdemu ówczesnie zatrudnionemu pracownikowi kwoty 1.234 zł - związana z prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną - została dokonana z całkowitym pominięciem zasady dysponowania środkami funduszu, określonej w art. 8 ust. 1. Pracodawca przyznając tą kwotę w ogóle nie różnicował sytuacji pracowników, skoro uważał, że wszystkie zatrudnione u niego osoby w tym momencie – bez względu na to ile zarabiały, z ilu osób składała się ich rodzina, czy mieli jakieś szczególne potrzeby – otrzymały świadczenie w identycznej wysokości. Jedynym warunkiem koniecznym do otrzymania tej kwoty był sam fakt zatrudnienia w spółce. Stąd też powyższe świadczenie nie mogło zostać uznane w sensie prawnym jako świadczenie socjalne. Obowiązujący w spółce (...) świadczeń socjalnych przewidywał, że świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych mogą zostać przeznaczone m.in. na finansowanie imprez okolicznościowych wraz z zakupem symbolicznych upominków i organizację skromnych poczęstunków (§ 4 pkt 7). Za tego typu imprezę z pewnością można uznać Dzień Pracownika R., mieszczącą się w pojęciu działalności socjalnej jako rodzaj działalności rekreacyjnej, względnie wypoczynkowej, o której mowa art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Organ rentowy wadliwie przyjął, że art. 8 ust. 1 przywołanej wyżej ustawy odnosi się do całości działalności

socjalnej zakładu pracy. Nieprawidłowość obranej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykładni potwierdza stanowisko judykatury. Sąd Najwyższy w wyroku z 23 października 2008 r., sygn. akt II PK 74/08, jednoznacznie wskazał, że „przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, a jedynie do ulgowych świadczeń i usług. Regulamin może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń, np. powszechnej dostępności na równych zasadach w zakresie imprez integracyjnych”. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela powyższy pogląd, przyjmując, że kryterium socjalne wskazane w art. 8 ust. 1 tej ustawy odnosi się wyłącznie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, nie dotyczy zaś innych świadczeń i usług, o których mowa w art. 2 ust. pkt 1 ustawy, w tym finansowania imprezy z okazji Dnia Pracownika R.. Skoro zaś obowiązujący u płatnika Regulamin umożliwiał wydatkowanie świadczeń na inne cele socjalne, możliwym było ustalenie odmiennych zasad korzystania z tych świadczeń np. powszechnej dostępności na równych zasadach do ww. imprezy. Powyższe wynika zarówno z wykładni językowej, jak i funkcjonalnej omawianego przepisu. Różnicowanie zasad korzystania z takiej formy działalności socjalnej, jak finansowanie Dnia Pracownika R. od kryterium socjalnego niweczyłoby bowiem i zaprzeczało istocie tej integracyjnej imprezy. Sami świadkowie wskazywali, iż różnica w wysokości wypłaty bonów odbiegałaby od celu imprezy, pracownicy zamiast łączyć się zostaliby podzieleni. Z tych względów Sąd stwierdził, że wydanie bonów i wypłaty świadczeń z okazji Dnia Pracownika R. wcale nie musiało poprzedzać badanie stanu majątkowego i rodzinnego pracownika. Środki przeznaczone na ten cel zostały zaś wydatkowane zgodnie z prawem wewnętrznym obowiązującym u płatnika. Nie można ich więc oceniać jako świadczenia dodatkowego pracodawcy, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone decyzje organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2011 r. (nr: (...), (...), (...), (...)) w ten sposób, iż ustalił, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanych:

- R. K. (2) nie stanowi wartość bonów towarowych za: grudzień 2006 r., marzec 2007 r. oraz wartość świadczeń wypłaconych z okazji Dnia Pracownika R. za czerwiec 2007 r. sfinansowanego z ZFŚS funkcjonującego u płatnika (pkt III wyroku).

- K. K., R. K. (1), B. K. nie stanowi wartość bonów towarowych za: grudzień 2006 r., marzec 2007 r., grudzień 2007 r., marzec 2008 r., grudzień 2008 r., kwiecień 2009 r., grudzień 2009 r., kwiecień 2010 r. oraz wartość świadczeń wypłaconych z okazji Dnia Pracownika R. za czerwiec 2006 r., czerwiec 2007 r., czerwiec 2008 r. i czerwiec 2010 r. sfinansowanych z ZFŚS funkcjonującego u płatnika (pkt IV, VI, VIII wyroku).

W pozostałym zakresie sąd pierwszej instancji, w oparciu o treść art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c., oddalił odwołania dotyczące trzech ww. decyzji nr (...), (...), (...) oraz oddalił w całości odwołania od decyzji z 28 kwietnia 2011 r. nr (...) i nr (...), uznając je za bezzasadne (pkt I, II, V, VII, IX wyroku).

O kosztach procesu sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2, § 5 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002 Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Sąd Okręgowy uznał, iż w realiach niniejszej sprawy zasadnym jest jedynie częściowe obciążenie spółki akcyjnej (...) kosztami postępowania, w skład których weszło wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika strony przeciwnej. Wysokość tego wynagrodzenia ustalono stosownie do treści § 11 ust. 2 owego rozporządzenia, zgodnie z którym w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego stawki minimalne wynoszą 60 zł. Wprawdzie przedmiotowa sprawa nie należy do kategorii spraw o tego typu świadczenia, jednakże w myśl § 5 rozporządzenia, przepis ten należało zastosować jako najbardziej zbliżony. Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zasądził od (...) S.A. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a w pozostałym zakresie odstąpił od obciążenia płatnika kosztami procesu, o czym orzekł w pkt X sentencji wyroku.

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy i odwołujący (...) S.A.

Organ rentowy zaskarżając wyrok w części dotyczącej punktów III, IV, VI, VIII, X zarzucił mu:

1/ naruszenie prawa materialnego tj. art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z 4.03.1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (tj. Dz. U 2012.592) poprzez niewłaściwą wykładnię polegającą na uznaniu, że pracodawca może w utworz przez siebie Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych określić zasady przyznawani ulgowych świadczeń odmiennie niż wskazuje to przepis ust.1 tj. bez zastosowania kryterium socjalnego;

2/ błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że bony konsumpcyjne przyznawane pracownikom z okazji Dnia Pracownika R.-u organizowanego rokrocznie przez płatnika dla pracowników, nie mieszczą się w zakresie ulgowych usług i świadczeń , których przyznanie uzależnione jest od zbadania s rodzinnej, materialnej i życiowej , stosownie do art.8 ust. 1 ustawy o ZFŚS.

3/ naruszenie prawa materialnego § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez prawnego z urzędu (Dz.U z 2002r. nr 163, poz.1349 ze zm.) poprzez zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na podstawie § 11 rozporządzenia według stawki minimalnej obowiązującej w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego.

Wskazując na powyższe wniósł o:

1 / zmianę zaskarżonego w części wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie odwołań spółki od decyzji nr (...) dot. podstawy składek R. K. (2) ; od decyzji nr (...) r dotyczącej podstawy składek K. K. ; od decyzji nr (...) dotyczącej podstawy składek R. K. (1); od decyzji nr (...) dotyczącej podstawy składek B. K. w całości;

2/ ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,

3/ zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Odwołujący R. S.A. zaskarżając wyrok w części dotyczącej punktów I, II, V, VII, IX, X zarzucił mu:

1. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, oraz art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, polegające na błędnej wykładni i błędnym zastosowaniu w/w przepisów, poprzez całkowicie niezasadne przyjęcie, iż świadczenia wypłacane przez (...) S.A. należało zakwalifikować jako przychód Zainteresowanych w niniejszej sprawie, i jako takie świadczenia te winny zostać uwzględnione przy obliczaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w myśl przepisu art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), podczas gdy prawidłowo wyłożone i stosowane w/w normy prawa materialnego nie dają podstaw do zakwalifikowania świadczeń Spółki (...) S.A. na rzecz Zainteresowanych jako przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, w postaci § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez jego błędną wykładnię i błędne zastosowanie, polegające na całkowicie niezasadnym przyjęciu, iż (...) S.A. obowiązana

była przyjęć za podstawę wymiaru składek wartość świadczeń przekazanych Zainteresowanym w niniejszej sprawie, podczas gdy prawidłowa wykładnia i stosowanie w/w przepisu nakazuje wyłączenie z podstawy wymiaru składek świadczeń przekazanych Zainteresowanym w niniejszej sprawie;

3. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 2 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez jego błędną wykładnię i błędne zastosowanie, polegające na całkowicie niezasadnym przyjęciu, iż świadczenia przekazane Zainteresowanym w niniejszej sprawie nie zostały udzielone w ramach działalności socjalnej w rozumieniu omawianego przepisu, podczas gdy jego prawidłowa wykładnia i stosowanie nakazują zakwalifikować świadczenia Spółki (...) S.A. jako działalność socjalną, która z mocy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, winna być wyłączona z podstawy wymiaru składek;

4. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez jego błędną wykładnię i błędne zastosowanie, sprowadzające się do niezasadnego przyjęcia, że zastosowanie przez (...) S.A. kryterium dochodowego nie jest wystarczające i nie stanowi realizacji wymogów przewidzianych w w/w przepisie dla rozdziału świadczeń przekazanych pracownikom z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych;

5. błędne ustalenia faktyczne sprowadzające się do całkowicie niezasadnego przyjęcia, że Spółka (...) S.A. nie uwzględniła kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu i nie różnicowała sytuacji pracowników przy rozdziale świadczeń przekazanych pracownikom;

6. naruszenie przepisów art. 6 KC w zw. z art. 232 KPC w zw. z art. 244 § 1 KPC, art. 245 KPC, 258 i nast. KPC, oraz 299 i 300 KPC, poprzez całkowicie niezasadne przyjęcie przez Sąd Okręgowy, iż odwołująca Spółka (...) S.A. w zakresie przekazania świątecznych bonów towarowych do kwietnia 2006r. (włącznie) i wypłaty świadczenia w maju 2007r., nie wykazała, iż przyznając owe świadczenia kierowała się kryteriami przewidzianymi ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, podczas gdy okoliczności te zostały w sprawie wykazane poprzez dokumenty urzędowe (dokumentacja ZUS), przedstawione przez odwołującą Spółkę dokumenty prywatne, a ponadto zeznania świadków i przesłuchanie strony, którym to Sąd dał wiarę, uznając je za spójne i logiczne.

Wskazując na powyższe odwołujący wniósł o

1. zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie, Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 02. lipca 2012r. w sprawie VII U 1138/11, w zaskarżonym zakresie, tj. co do pkt: I, II, V, VII, IX i X, oraz orzeczenie, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w odniesieniu do Zainteresowanych w niniejszej sprawie stanowią kwoty dotychczas deklarowane przez Spółkę (...) S.A. (płatnika składek), oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz Spółki (...) S.A. zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji;

2. zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz Spółki (...) S.A. zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

ewentualnie o:

3. uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, z pozostawieniem temu Sądowi do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w obu instancjach.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Obie apelacje okazały się nieuzasadnione.

Sąd Apelacyjny, wbrew zarzutom apelujących, podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną, zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sporne zaś w niniejszej sprawie świadczenia w postaci bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy od grudnia 2006 r. oraz z okazji organizowanego przez płatnika „Dnia Pracownika R.-u” przyznane i wypłacone pracownikom wymienionym w zaskarżonych decyzjach, w ramach ZFŚS nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych za **grudzień 2006 r., marzec i grudzień 2007 r., marzec i grudzień 2008 r., kwiecień i grudzień 2009 r. oraz kwiecień 2010 r., a także czerwiec 2006 r., 2007 r., 2008 r. i 2010 r. Inaczej w przypadku bonusów finansowych przydzielonych i wypłaconych pracownikom wskazanych w zaskarżonych decyzjach** do kwietnia 2006 r. (włącznie) oraz z tytułu jednorazowej wypłaty kwoty 1.234 zł w ramach ZFŚS, które z kolei – wbrew temu co starał się wykazać w apelacji płatnik (...) S.A. – stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych.

Zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej. Natomiast zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Zatem, na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, do których na mocy punktu 19 zaliczono świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia oraz źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tego przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonuje więc, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania.

Wadliwe jest przy tym założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to, aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego obowiązujące w tej mierze regulacje (przede wszystkim cytowany § 2 pkt 19 rozporządzenia) wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania bonusów, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w licznych orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, między innymi, w wyrokach z dnia 11 października 2012 r. (III AUa 539/12), 4 grudnia 2012 r. (III AUa 570/12), czy 17 stycznia 2013 r. (III AUa 647/12).

Analiza zachowania pracodawcy realizującego cele socjalne oczywiście powinna uwzględniać obowiązujące w tym względzie przepisy prawa pracy i powinna być prowadzona w każdym przypadku, który budzi wątpliwości. Obowiązek pracodawcy zaspokajania w miarę możliwości i warunków potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników wynika z art. 16 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (j. t. Dz. U. z 1998 r., nr 21, poz. 94 ze zm.) i jest jedną z podstawowych zasad prawa pracy. Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w

miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności, przy czym, aby nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie o z.f.ś.s. Uprawnia ona pracodawców do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości.

Nie można pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy ZFŚS jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej, między innymi, na rzecz pracowników i ich rodzin. Art. 1 ust. 1 ustawa o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej "Funduszem", i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych, ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątplenia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei, zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia nie wynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowa działalność socjalna.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego wskazać zatem trzeba, że ustawa o z.f.ś.s. definiuje w art. 2 pkt 1, iż działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja działalności socjalnej daje zatem pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu - między innymi - bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania (czy przyznanie następuje np. na wniosek osoby uprawnionej, czy też z inicjatywy pracodawcy), a to w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. nie upoważnia zatem do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przywołane przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z ZFŚS konieczne jest rozróżnienie ich wysokości na rzecz poszczególnych pracowników w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta. W niniejszej sprawie płatnik składek częściowo obowiązkowi temu sprostał. Uzależnienie bowiem wartości bonów przyznawanych i wypłacanych pracownikom od miesiąca grudnia 2006 r. od wysokości wynagrodzenia pracownika z trzech lub dwóch miesięcy, a następnie (od 2008 roku) ustalenie przedziałów kwotowych wynagrodzeń, od których uzależniona była wartość bonów, pozwalało w sposób obiektywny rozdzielić

środki z funduszu pomiędzy załogę zakładu pracy. Okoliczność, że pracodawca nie wymagał od pracowników składania oświadczeń co do wysokości przychodów w gospodarstwie domowym, nie sprzeciwiało się zasadzie różnicowania wysokości świadczenia w zależności od sytuacji socjalnej. W ocenie Sądu Apelacyjnego w rozważanej sprawie pracodawca przy uwzględnieniu znajomości sytuacji materialnej pracowników wobec tego, że zakład pracy nie był duży (aktualnie liczy około 80 pracowników), znajomości ich dokumentacji pracowniczej i faktu, że pracownicy ubiegali się o zapomogi, był uprawniony do stwierdzenia, że osoby zarabiające najmniej, znajdują się w kręgu osób o nienajlepszej sytuacji materialno-bytowej. Osoby zarabiające najmniej uzyskiwały zaś najwyższe bonusy. Nie bez znaczenia jest słusznie dostrzeżony przez Sąd Okręgowy fakt, że zarobki znakomitej większości pracowników płatnika były bardzo niskie, kształtowały się na poziomie znacznie odbiegającym od przeciętnego krajowego wynagrodzenia. Poza tym, jak wynika z zeznań przesłuchanych w toku postępowania osób, pracodawca przyznając bonusy dobrze orientował się w jakiej sytuacji życiowej i rodzinnej znajdował się konkretny pracownik, bowiem miejscowość siedziby spółki jest niewielka, a w spółce często pracowały całe rodziny. Częściowe informacje o stanie rodzinnym wynikały również z akt osobowych pracownika, czy ze zgłoszeń do ubezpieczenia społecznego. Płatnik posiadał także dokładne informacje o liczbie dzieci danego pracownika, ponieważ otrzymywały one paczki świąteczne ze słodyczami. W ocenie Sądu Apelacyjnego informacje o stanie socjalnym pracowników zebrane przez płatnika w powyższy sposób oraz przepisy regulaminu, były więc wystarczające do uznania wypłaty świadczeń z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy z ZFŚS od grudnia 2006 r. za zgodne z przepisami ustawy o z.f.ś.s. Skoro pracodawca zgodnie z regulaminem określającym kryteria przyznawania świadczeń z ZFŚS od grudnia 2006 r. uzależnił wysokość bonusów od wysokości wynagrodzenia pracownika, przy uwzględnieniu jego sytuacji rodzinno-bytowej, w tym ustalonej na podstawie akt osobowych pracownika, to płatnik zdołał wykazać, że przyznając bonusy kierował się sytuacją socjalną pracowników z zastosowaniem określonych w regulaminie kryteriów i trybu, a zapisy obowiązującego u pracodawcy regulaminu, uznać należało zatem za dopuszczalne w świetle regulacji ustawy o z.f.ś.s.

Zauważyć też należy, że przepis określający kryteria socjalne jest ogólnikowy i nie zawiera żadnych wskazówek co do gromadzenia informacji o stanie majątkowym, sytuacji rodzinnej, życiowej czy dochodach osób uprawnionych. W szczególności ustawodawca pozostawiając w tej mierze swobodę pracodawcy i załodze pracowników nie zdefiniował żadnych kryteriów ani progów, jakie winny być brane pod uwagę, a tym samym nie określił sposobu dokumentowania sytuacji uprawniających do świadczeń socjalnych. Wobec powyższego, należy uznać za dopuszczalne założenia, że informacje o pracownikach pracodawca zbiera samodzielnie, na podstawie rozmów i znajomości z pracownikami, względnie z wiadomości przekazywanych przez bezpośrednich przełożonych, a także akt osobowych pracownika i informacji w związku z ubieganiem się przez poszczególnych pracowników o zapomogi.

Oczywistym przy tym również było, że zwiększone wydatki w okresie świątecznym dotyczą wszystkich pracowników, a zatem przyznanie bonusów finansowych w zasadzie każdemu zatrudnionemu, było zgodne z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Środki, z których finansowano bonusy świąteczne pochodziły przy tym z ZFŚS i zgodnie z postanowieniami regulaminu miały zaspokajać potrzeby pracowników związane ze zwiększonymi wydatkami świątecznymi, a więc realizowały cele socjalne.

Nie można w tym miejscu też pominąć, że w 2006 roku oraz w 2009 roku pracownikom, którzy osiągnęli najwyższe dochody, płatnik w ogóle nie przyznał żadnych świadczeń z tytułu Świąt Wielkanocnych oraz Bożego Narodzenia, co tylko potwierdza, że wartość bonusów od grudnia 2006 r. uzależniona była od sytuacji materialnej pracownika, a świadczenia rozdzielane były według tzw. kryterium socjalnego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s.

Warto w tym miejscu także zaznaczyć, że właśnie od grudnia 2006 r., doszło do zmian w wewnętrznych przepisach płatnika dotyczących ZFŚS oraz wypłacanych w jego ramach świadczeń, kiedy to wysokość świadczeń uzależniono wyraźnie od wysokości dochodów pracownika, a co wskazywało jednoznacznie, że pracodawca wartość przyznawanych

i wypłacanych bonusów finansowych chciał uzależnić od wysokości osiągniętych przez pracownika dochodów.

Argumentacji organu rentowego nie wzmacnia powołanie się na najnowsze stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12,

w którym Sąd ten potwierdził, że przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j. t. Dz. U. z 2012 r., poz. 592) wyraźnie wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Sąd Najwyższy tym razem uznał jednoznacznie, że o ile zbliżona sytuacja materialna i rodzinna pracowników prowadzi do oceny, że przyznanie im świadczeń w tej samej wysokości nie narusza art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, o tyle winna być ona rozpatrywana indywidualnie w sposób przewidziany w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przyznanie zaś świadczenia poza wymaganym trybem – nawet za zgodą organizacji związkowej – oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jednak jak wynika z powyższego w niniejszej sprawie organ rentowy nie zdołał miarodajnie wykazać, aby płatnik przyznając bony nie kierował się sytuacją socjalną swych pracowników z zastosowaniem określonych w regulaminie kryteriów i trybu.

Czyniąc powyższe spostrzeżenia, odpowiadając w tym miejscu na zarzuty apelacji płatnika, przyjąć należało, że wartość bonusów wypłacanych pracownikom płatnika od 2004 roku do grudnia 2006 r. nie była uzależniona od przewidzianego w cytowanej wyżej ustawie kryterium sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej pracownika, skoro wartość bonusów uzależniona była jedynie od wymiaru czasu pracy oraz stażu, których to nie sposób zaliczyć do wymienionych wyżej kryteriów. Niezależnie zatem od tego, że pracodawca znał sytuację materialną i życiową swoich pracowników również wtedy, to jednak przy podziale świadczeń bezspornie kierował się innymi kryteriami niż socjalne. Zasadnie zatem Sąd Okręgowy uznał, że wartość bonusów z tego okresu przyznawanych i wpłacanych pracownikom z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, stanowiła przychód, który należało wliczać do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników.

Odnosnie świadczeń wypłaconych przez płatnika pracownikom w związku z Dniem Pracownika R.-u, Sąd Apelacyjny uznał wbrew twierdzeniom apelacji organu rentowego, że nie miały one charakteru ulgowej usługi lub świadczenia, do których ma zastosowanie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Organ rentowy wadliwie przyjął, że wspomniany przepis odnosi się do całości działalności socjalnej zakładu pracy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 października 2008 r., II PK 74/08 (OSNP 2010/7-8/88), jednoznacznie wskazał, że „przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, a jedynie do ulgowych świadczeń i usług. Regulamin może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń, np. powszechnej dostępności na równych zasadach w zakresie imprez integracyjnych”. Kryterium socjalne wskazane w art. 8 ust. 1 tej ustawy odnosi się zatem wyłącznie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, nie dotyczy zaś innych świadczeń i usług, o których mowa w art. 2 ust. pkt 1 ustawy, w tym finansowania imprezy integracyjnej dla pracowników, jak np. z okazji Dnia Pracownika R.-u. Obowiązujący w spółce regulamin świadczeń socjalnych przewidywał, że świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych mogą zostać przeznaczone, między innymi, na finansowanie imprez okolicznościowych wraz z zakupem symbolicznych upominków i organizację skromnych poczęstunków (§ 4 pkt 7). Skoro tak, to możliwym było ustalenie odmiennych zasad korzystania z tych świadczeń, w tym powszechnej dostępności na równych zasadach do omawianej imprezy. Różnicowanie zasad korzystania z takiej formy działalności socjalnej w oparciu o kryterium socjalne zaprzeczałoby integracyjnej istocie imprezy. Pracownicy zamiast łączyć się, zostaliby podzieleni. Za zbyt daleko idącą interpretację, która nie wynika z treści przepisów, należy też uznać założenie organu rentowego, że finansowanie imprezy okolicznościowej mogłoby nie podlegać oskładkowaniu jedynie w przypadku gdyby impreza ta w całości organizowana była przez płatnika. Zdaniem Sądu Apelacyjnego podstawy takiej nie stwarzają obowiązujące regulacje prawne, a pracodawca mógł swoje święto połączyć z imprezą organizowaną przez inny podmiot. Należy też mieć na uwadze, że za przyznane pracownikom bony konsumpcyjne w związku z konkretną imprezą okolicznościową mogli oni nabywać usługi gastronomiczne i korzystać z organizowanego tam poczęstunku, co miało skłonić pracowników do wspólnego spędzenia czasu w tym samym miejscu. Z tych przyczyn wypłata świadczeń z okazji Dnia Pracownika R.-u nie musiała być poprzedzona badaniem stanu majątkowego i rodzinnego pracownika. Środki przeznaczone na ten cel zostały wydatkowane zgodnie z prawem wewnętrznym obowiązującym u płatnika. Nie można ich więc oceniać jako świadczenia dodatkowego

pracodawcy, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia. Tożsamy pogląd sąd odwoławczy zajął odnośnie świadczenia wypłaconego w gotówce w związku z dniem pracownika R.-u w czerwcu 2010 r., albowiem sposób wykorzystania tego świadczenia nie może arbitralnie przesądzać o zaniechaniu realizacji celów socjalnych. Jak wynika z materiału dowodowego sprawy, wartości gotówkowe płatnik przekazał pracownikom z przeznaczeniem na uczestnictwo w imprezie pracowniczej. Fakt, że poza kontrolą pracodawcy pozostało rzeczywiste spożytkowanie wskazanej kwoty, nie może dyskredytować tego świadczenia jako socjalnego. Zgodnie z ustawą liczy się cel i źródło przeznaczonych świadczeń z ZFŚS, natomiast sposób ich rozdysponowania nie wpisuje się w katalog przesłanek prawnych podlegających ocenie organu rentowego. Istotne przy tym jest, że tego rodzaju impreza integracyjna faktycznie się odbyła i pracownicy mieli możliwość wzięcia udziału w tej imprezie.

Sąd Apelacyjny podzielił również stanowisko Sądu Okręgowego, że jednorazowa wypłata w maju 2007 r. z zaległego niewypłaconego ZFŚS kwoty po 1.234 zł – stanowiąca w istocie premię związaną z prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego – została dokonana bez uwzględnienia kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Pracodawca przyznając tę kwotę każdemu pracownikowi w jednakowej wysokości, kierował się jedynie faktem zatrudnienia danej osoby, nie różnicując sytuacji materialnej, rodzinnej i bytowej pracowników. Nie uwzględniano bowiem ani wysokości wynagrodzenia, ani liczebności rodziny czy też jakichkolwiek innych szczególnych kryteriów. Świadczenie to nie miało zatem charakteru socjalnego.

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelacje jako nieuzasadnione (punkt 1 sentencji wyroku).

Zastosowanie art. 102 k.p.c. odnośnie kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji uzasadnione było tym, że płatnik nie był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika i po jego stronie nie powstały żadne koszty postępowania, gdy tymczasem organ rentowy korzystał z pomocy radcy prawnego. W takiej sytuacji niemożliwym było zastosowanie art. 100 k.p.c., gdyż po stronie płatnika nie istniały koszty, które można było wzajemnie znieść. To zaś przy uwzględnieniu, że płatnik sprawę częściowo wygrał uzasadniało zastosowanie art. 102 k.p.c. i zasądzenie kosztów procesu na rzecz organu rentowego jedynie w części.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. przyjmując, że żądania obu stron uległy oddaleniu, a poniesione przez strony koszty procesu są zbliżone co do wysokości.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białicka